

Water in Balans

Actieprogramma Samen tegen wateroverlast

water
in
balans

Portefeuillehouders over Water in Balans

Josette Van Wersch, stedelijk gebied:

"Het Limburgs watersysteem aanpassen aan het nieuwe klimaat, is een grote opgave. Dit kan Waterschap Limburg niet alleen; hiervoor is samenwerking nodig tussen allerlei partijen, zoals provincie, gemeenten, natuurterreinbeheerders, ondernemers en burgers. Het is nodig het systeem zo aan te passen, dat bij extreme neerslag het water weg kan of tijdelijk wordt opgeslagen. Bij periodes van droogte moet verdroging van gronden en hittestress in steden worden voorkomen. In het actieprogramma Water in Balans nemen we samen met de omgeving maatregelen om de wateroverlast, voor zover mogelijk, 'de baas te zijn'. We pakken maatregelen op in co-creatie en co-realisatie. Ideeën en oplossingen van betrokkenen staan centraal."

Har Frenken, landelijk gebied:

"We wijzen in Water in Balans zes pilotgebieden aan. We doen in deze gebieden leerervaringen op met een vernieuwende aanpak van knelpunten die we vervolgens in onze reguliere werkwijzen toepassen. We bouwen graag een meer duurzame band op met de belanghebbenden rond onze beken, zodat onder normale weersomstandigheden ieders belangen worden behartigd en bij extreem weer ieder weet wat hij kan verwachten en kan bijdragen aan benodigde maatregelen. Het meer klimaat-robust maken van de beekdalen, door aanleg van retentiegebieden langs beken, draagt ook bij aan het verminderen van wateroverlast."

Met het actieprogramma Water in Balans geeft Waterschap Limburg prioriteit aan het oplossen van de wateroverlastproblematiek. Water in Balans is de integratie van de wateroverlastprogramma's van beide voormalige Limburgse waterschappen. Het programma heeft flinke ambities op een aantal gebieden, zoals het verminderen van wateroverlast in bebouwde gebieden, klimaatbestendige beekdalontwikkeling, het herzien van beekonderhoud, aanleg retentiegebieden en het verbeteren van de informatievoorziening rond dreigende wateroverlast. Water in Balans kent de volgende doelen:

- Een robuust ingericht watersysteem dat van bron tot monding is ingesteld op een klimaat waarin extremere neerslag voorkomt;
- Waterbewuste inwoners en ondernemers die in staat zijn hun betrokkenheid om te zetten in effectieve actie, waar nodig met hulp van de overheid;
- Landelijke en stedelijke gebieden die regenwater opnemen en vasthouden waar het valt en afvoeren waar het kan;
- Een slagvaardige, met partners samenwerkende, crisisorganisatie.

Het klimaat verandert

In juni 2016 zorgde extreme regenval en hagel voor honderden miljoenen euro's schade aan gewassen en gebouwen in zuidoost-Nederland. Ook in 2010, 2012 en 2014 was sprake van grote wateroverlast. Alles wijst erop dat dit geen incidenten zijn, maar een voorproefje van een structureel, sneller dan verwacht, veranderd klimaat. Inmiddels is bekend, dat de kans op extreem weer toeneemt als de gemiddelde wereldtemperatuur stijgt. Extreme hoeveelheden neerslag, ernstige droogte en hitte zijn veranderingen van het klimaat, die onze steden, landbouwgronden en natuurgebieden bedreigen. In juni 2016 viel in Limburg maximaal 270 mm, verspreid over meerdere dagen. Er is geen enkele reden om aan te nemen dat dezelfde hoeveelheid niet een keer op één dag valt. Dergelijke neerslaghoeveelheden kan het Limburgse watersysteem niet zonder grote problemen aan.

Landelijke koploper Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie

De Tweede Kamer heeft Zuid-Nederland aangewezen als koploperregio bij de uitwerking van het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie (DPRA). Het DPRA heeft als doel het bestrijden van de effecten van de klimaatverandering. De focus ligt op het beperken van wateroverlast, droogte en hittestress. Het DPRA ligt in het verlengde van Water in Balans en vergelijkbare programma's in Noord-Brabant. Dijkgraaf Patrick van der Broeck: "Een effectieve aanpak is alleen mogelijk met een integrale benadering van het gehele watersysteem, van de bron tot de monding én samen met alle gebruikers van het landschap." De provin-

cies Noord-Brabant en Limburg, de inliggende waterschappen en gemeenten hebben een gezamenlijk programma DPRA-Zuid gemaakt. "Het DPRA-Zuid moet meer zijn dan een optelsom van de provinciale programma's. Het gaat erom synergie te vinden in het gezamenlijk oppakken van programmaonderdelen," vult Van der Broeck aan, "daarnaast bevat het DPRA-Zuid ook een concreet financieel bod. Hiervoor vragen wij een bijdrage van het rijk." Op 20 april 2017 is dit bod met alle daarbij behorende acties en programma's aangeboden aan minister Melanie Schultz (Infrastructuur en Milieu).

Quick wins, gebiedspilots en overige acties

Water in Balans bestaat uit vier onderdelen: Klimaatadaptief maken van de leefomgeving, aanpassen van het onderhoud, aanpassen van de bedrijfsvoering en aanpassen van de crisisbeheersing.

Deze vier onderdelen voert het waterschap uit langs drie sporen:

 Quick wins: Dit zijn maatregelen en acties, die op korte termijn tot concreet resultaat leiden. Voorbeelden hiervan zijn het aanpassen van het beekonderhoud of het stimuleren van de aanschaf van deurschotjes om schade te voorkomen.

 Gebiedspilots: Samen met partners en omgeving start Waterschap Limburg met zes gebiedspilots. In deze gebieden wordt vorm gegeven aan integraal waterbeheer, inclusief het voorkomen van wateroverlast. Uitgangspunt is dat landelijk gebied voldoet aan een veiligheidsnorm van 1:10 of 1:25 en in stedelijk gebied werkt het waterschap toe naar een norm van 1:100. Lokale knelpunten pakt het waterschap op en het draait, in de praktijk proef, met andere, nieuwe manieren van werken. Hieronder vallen bijvoorbeeld

het omklappen van goudgroene natuur naar beekdalen en samen met gemeenten aanpassen van de ruimtelijke inrichting in steden en dorpen.

 Overige acties: Een flink aantal gebiedsoverstijgende maatregelen organiseert Waterschap Limburg buiten de gebiedspilots. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om maatregelen die binnen de wettelijke taak van het waterschap vallen, zoals het op sommige locaties niet voldoen aan de wettelijke wateroverlastnormering. Of verwachtingsmanagement bij de omgeving, bijvoorbeeld door publiekscampagnes. Met deze campagnes burgers en bedrijven meer bewust maken van de grenzen van de taken van overheden en de eigen rol en handelingsmogelijkheden, zoals duurzaam waterbeheer van eigen particuliere grond (Waterklaar en stimuleringsregeling afkoppelen). Of een gezamenlijke campagne met de Limburgse Land- en Tuinbouwbond voor het verbeteren van het bodembeheer in de landbouw. Ook professionaliseert het waterschap zijn eigen bedrijfsvoering verder door met name het gegevensbeheer en het assetmanagement te verbeteren.

Gebiedspilot Eckeltsebeek in volle gang

Tijdens de extreme regenval in juni 2016 leden de agrarische ondernemers in Afferden flinke schade, omdat de Eckeltsebeek de hoeveelheid water niet kon verwerken. Door de verandering van het klimaat in combinatie met ingrepen in de omgeving, zoals bijvoorbeeld de herinrichting van de beek in 2003 voor natuurontwikkeling, verandert de waterafvoer van de beek.

De wateroverlast is voor de aanliggende agrariërs de directe aanleiding om samen met de Limburgse LLTB een plan van aanpak te maken. Waterschap Limburg heeft dit plan aangegrepen om aan tafel te gaan met alle betrokkenen rond de beek om samen tot oplossingen te komen om de wateroverlast zoveel mogelijk te beperken en de beek meer klimaat-robust te maken.

De Eckeltsebeek is daarmee één van de eerste gebiedspilots van Water in Balans. "Het eigen initiatief van de agrariërs in Afferden juich ik toe. Zelf aan de slag gaan, betrokken willen zijn bij de planvorming, maar ook aan de uitvoering bij willen dragen, chapeau", reageert Har Frenken.

De eerste actie, die de Eckeltsebeekgemeenschap heeft opgepakt is een gezamenlijke schouw met het waterschap. Verder wil het waterschap de betrokken agrariërs benoemen tot beekwachten. Har Frenken: "Elke beekwacht houdt zijn stuk van de beek in het oog en signaleert als er iets aan de hand is. Het is een pilot, er wordt gezamenlijk geëvalueerd over deze nieuwe aanpak."

Meerssen op weg naar droge voeten

In het centrum van Meerssen ervaren woningen en bedrijven overlast bij hevige regenval, zoals in juni van het afgelopen jaar. Het water dat van Ulestraten en het landelijke gebied bovenstrooms afkomt, is binnen een uur in het centrum van Meerssen en zorgt daar voor overstromingen. Ook Meerssen is één van de gebiedspilots in Water in Balans. Samen met de gemeente en andere betrokkenen gaat Waterschap Limburg aan de slag met het oplossen van de problematiek. De (toekomstige) problemen zijn geïnventariseerd en een innovatief model is gebruikt om de afstroming van neerslag in kaart te brengen. Ook is de hoogteligging van woningen vergeleken met de denkbare overstromingssituaties na hevige regenval. Er wordt op basis van die informatie gekeken waar maatregelen nodig zijn om het hele gebied bestand te maken tegen wateroverlast. Daarbij wordt telkens afgewogen of er een gezonde balans is tussen kosten en baten. Josette Van Wersch: "Mensen hebben misschien het idee dat het lang duurt voordat er iets gebeurt, maar wij willen de wateroverlast op een goede, duurzame manier in afstemming met de omgeving aanpakken. We hebben al met veel belanghebbende organisaties gesproken om mogelijkheden voor maatregelen te verkennen. Dat gaan we ook met burgers, bedrijven en organisaties in Meerssen doen. Al deze informatie, inzichten en meningen worden vervolgens gebruikt om een plan met concept-maatregelen op te stellen. Dit concept-plan bespreken we nog eens met alle belanghebbenden. Daarna gaat het plan, na eventuele laatste bijstellingen in uitvoering."

Aangepast beekonderhoud

Begroeiing en aanzanding zorgen voor een achteruitgang van de afvoer van water in beken. Tegelijk kunnen ze een rol spelen in water vasthouden voor drogere tijden. Van beken die kwetsbaar zijn voor wateroverlast heeft Waterschap Limburg, in ieder geval voor 2017, het maaionderhoud aangepast. Dit gebeurt vooral bij beken waarbij duidelijk is dat eerder en meer maaien zorgt voor een verhoogde afvoer. Van deze beken zijn er zo'n 40 met belangrijke natuurwaarden. Hier heeft het waterschap een extra zorgvuldige afweging gemaakt in verband met de Gedragscode Flora- en Faunawet voor waterschappen. Waterschap Limburg houdt naast ecologie ook rekening met de kosten, het effect op waterconserveringsdoelen en het aangrenzende grondgebruik. Goede ervaringen worden structureel verankerd in het strategisch maaiplan en de werkprocessen.

waterschap
limburg